2022 | INTPOLSEC INTERNATIONAL SECURITY CONGRESS

ULUSLARARASI GÜVENLİK KONGRESİ

TAM METİN BİLDİRİ KİTABI

DERLEYENLER
Fikret Birdişli
Fatih Tekin

intpolsec PUBLISHING

INTPOLSEC Uluslararası Güvenlik Kongresi 2022

Tam Metin Bildiri Kitabı

Derleyenler: Fikret Birdişli-Fatih Tekin

ISBN 978-605-66906-4-8

1. BASKI, MALATYA, KASIM 2022

Names: Fikret Birdişli, Compiler/ Fatih Tekin, Compiler.
Title: INTPOLSEC Uluslararası Güvenlik Kongresi 2022, Tam Metin Bildiri Kitabı/Derleyenler: Fikret Birdişli, Fatih Tekin

Description: A Publish of Association of International Politics and Security Studies, 2022
Series: INTPOLSEC Congress 2
Subject: Security Studies/ International Politics/Foreign Policy
Clasification: LCC: AS, H

Yayına Hazırlayanlar:
F.Birdişli, F.Tekin

Kapak Tasarım: INTPOLSEC Publishing
Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık: INTPOLSEC Publishing

Bu eserin yayın hakkı Uluslararası Politika ve Güvenlik Çalışmaları Derneği adına INTPOLSEC Publishing'e aittir. Bu eser 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun hükümlerine tabidir. Akademik amaçlı çoğaltılabilir, kullanılabilir. Ticari amaçla kullanılamaz satışı yapılamaz.

intpolsec publishing

ULUSLARARASI POLİTİKA VE GÜVENLİK ÇALIŞMALARI DERNEĞİ YAYINLARI

INTPOLSEC PUBLİSHİNG YAYINEVİ SERTİFİKA NO:49567

İletişim

Yeni Hamam Mh. Hendek Sk. Zafer İşhanı Battalgazi, Malatya/Türkiye

info@intpolsec.org

www.intpolsec.org

INTPOLSEC PUBLISHING
YAYINEVİ SERTİFİKA NO:49567

Yayın Editörü
Fikret Birdişli

Yardımcı Editör
Fatih Tekin

Yayın Kurulu

Bezen Balamir Coşkun
Helin Sarı Ertem
Cüneyt Özşahin
Şerife Ö.Nesimioğlu
Arshi Khan

Adres:Yeni Hamam Mh.Hendek Sk.
Zafer İşhanı
Battalgazi,Malatya/Türkiye
www.intpolsec.org
info@intpolsec.org

INTPOLSEC
Publishing

INTPOLSEC

ULUSLARARASI GÜVENLİK KONGRESİ 2022

International Security Congress 2022

TAM METİN BİLDİRİ KİTABI
Proceeding Book

ISBN 978-605-66906-4-8

Derleyenler/Editors

Fikret Birdişli
Fatih Tekin

INTPOLSEC
Publishing

Bu kongre ve çalışmaİnönü Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi (BAP) tarafından SED-2022-2934 kodlu proje ile desteklenmiştir.

INTPOLSEC Annual International Security Congress is organized with funding raised by registration fees and the support of the following partners:

İnönü University Center for Strategic Researches (INUSAM)
International Journal of Politics and Security (IJPS)
İnönü University Scientific Research Support Unit (BAP)
İnönü University Department of Political Science and Int. Relations
Association of Diplomatic Researches (DARD)
GEOCASE Georgia
Municipality of Malatya
Municipality of Yeşilyurt
Helal Grup Gıda Int.Trade and Industry (İstanbul Piliç)

INTPOLSEC Uluslararası Güvenlik Kongresi, kayıt ücretlerinden sağlanan fon ve aşağıdaki ortakların desteği ile düzenlenmektedir:

İnönü Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi (İNUSAM)
Uluslararası Politika ve Güvenlik Dergisi (IJPS)
İnönü Üniversitesi Bilimsel Araştırma Destek Birimi (BAP)
İnönü Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
Diplomatik Araştırmalar Derneği (DARD)
GEOCASE Gürcistan
Malatya Büyükşehir Belediyesi
Yeşilyurt Belediyesi
Helal Grup Gıda Dış Ticaret ve Sanayi Tic. (İstanbul Piliç)

Bu kongre ve çalışma İnönü Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi (BAP) tarafından SED-2022-2934 kodlu proje ile desteklenmektedir.

INTPOLSEC

Annual

INTERNATIONAL SECURITY CONGRESS

2022

ORGANIZING COMMITTEE
DÜZENLEME KURULU

Dr. Fikret Birdişli ,
Assoc.Prof. İnönü University/ TÜRKİYE
Dr. Arshi Khan,
Prof.Aligarh Muslim University, /INDIA
Dr. Bezen Belamir Coşkun,
Assoc.Prof. TED University/ TÜRKİYE
Dr. Levent Yiğittepe,
Assoc.Prof. K. Mehmet Bey Uni./ TÜRKİYE
Dr. Şerife Özkan Nesimoğlu,
Assist.Prof. KTO Karatay Uni./ TÜRKİYE
Dr. Cüneyt Özşahin,
Assoc.Prof. N. Erbakan Uni./ TÜRKİYE
Dr. Murat Sezik
Assoc.Prof. İnönü University/ TÜRKİYE
Dr. Osman Ağır
Assoc.Prof. İnönü University/ TÜRKİYE
Dr. Federico Donellı,
Assoc.Prof. University of Genova, Genova/ITALY
Dr. M. E. Erendor,
Assoc.Prof. Manas Uni. /KYRGYZSTAN
Dr. Raymond Kwun Sun Lau,
Assist.Prof. Hong Kong Baptist University/CHINA
Ali ATILGAN,
İnönü University/ TÜRKİYE
Fatih TEKİN,
İnönü University/ TÜRKİYE
Aynur BAŞURGAN,
İnönü University/ TÜRKİYE

SCIENTIFIC COMMITTEE
BİLİM KURULU

Dr. Ersel AYDINLI
Prof. Bilkent University/TÜRKİYE
Dr. Nejat Doğan
Prof. Anadolu University/TÜRKİYE
Dr. Birgül Demirtaş
Prof. Türk-Alman University/TÜRKİYE
Dr. Oya Dursun ÖZKANCA
Prof.Elizabethtown College/USA
Dr. Katerina Dolacura,
Assoc.Prof.The LSE /UK
Dr. Tarık Oğuzlu
Prof. İstanbul Aydın Uni./TÜRKİYE
Dr. Harun Arıkan,
Prof. Çukurova University/TÜRKİYE
Dr. Barış Özdal
Prof. Bursa Uludağ University/TÜRKİYE
Dr. Ragıp Kutay Karaca
Prof. İstanbul Aydın Uni./TÜRKİYE
Dr. Cengiz Dinç
Prof. Osmangazi Uni, Eskişehir/TÜRKİYE
Dr. Hasret Çomak,
Prof. İstanbul Kent University/TÜRKİYE
Dr. Yaşar Sarı,
Prof. Abant İzzet Baysal Uni./TÜRKİYE
Dr.Murat Cemrek
Prof.Necmettin Erbakan Uni/TÜRKİYE
Dr. Deine Abdelkadir,
Assoc.Prof. University of Massachusetts Lowell, Massachusetts/USA
Dr. Abdulfattah Mohammad,
Assoc.Prof.Ministry of State for Foreign Affairs/QATAR
Dr. Hamid E. Ali,
Prof.The American University of Cairo/EGYP

ADVISORY BOARD
DANIŞMA KURULU

Dr. A.Baharçiçek,
Prof. İnönü Uni/TÜRKİYE
Dr. Gökhan Tuncel,
Prof İnönü University/TÜRKİYE
Dr. Ahmet Karadağ,
Prof. İnönü University/TÜRKİYE
Dr. Selahattin Bakan
Prof. İnönü University/TÜRKİYE

Dr. Ayman Zain Hayajneh,
Prof.Yarmouk University/JORDAN
Dr. Buket Önal
Assoc.Prof. Kocaeli Uni. /TÜRKİYE
Dr. Akhtem Dzhelılov
Prof.Dr. Crimea Businnes Institue, Simferefol/CRIMEA
Dr. Orhan Battır
Assoc.Prof.Dr. Necmettin Erbakan University/TÜRKİYE
Dr. Altynbek Joldoshov,
Assoc. Prof.TÜRKİYE-Manas University/KIRGHIZISTAN
Dr. Victor Kipiani,
Chairman of GEOCASE, Tbilisi/ GEORGIA
Dr.Murat Payam
Assoc.Prof. Adıyaman University/TÜRKİYE
Dr.Gökhan Sarı
Assoc.Prof.Penta Group/TÜRKİYE
Dr. Debasish Nandy
Assoc.Prof. Kazi Nazrul University, W.Bengal, INDIA
Dr. Yusuf Sayın
Assoc.Prof.Dr.Necmettin Erbakan University/TÜRKİYE
Dr. Konstantinos Zarras,
Assist.Prof.University of Macedonia/GREECE
Dr.Hüseyin Aras
Asist.Prof. Nevşehir Hacı Bektaş University/TÜRKİYE
Dr.Masom Jan Masomy
Assist. Prof. Afghanistan Academy of Science/AFGHANISTAN
Dr. Fatma Öztop
Asist.Prof. Kocaeli University /TÜRKİYE
Dr. Serkan Gündoğdu
Assist.Prof. Munzur University/TÜRKİYE

INTPOLSEC

Annual

INTERNATIONAL SECURITY CONGRESS

2022

TAM METİNLER
PROCEEDING BOOK

DERLEYENLER/EDITORS
FİKRET BİRDİŞLİ
FATİH TEKİN

ISBN 978-605-66906-4-8
KASIM/NOV 2022

INTPOLSEC
Publishing

PROLOGUE

Today, the concept of security is faced with rapid change and challenges. Although it is defined as a global “crisis” by some analysts, this process may also produce opportunities that can pave the way for paradigmatic changes at the global and national levels. In particular, the post-pandemic discussions, the measures taken, and the nature of the pandemic required an interdisciplinary approach to security. also shapes it. Such developments lead to discussions in the field of security studies, as well as in international politics, in different dimensions. We have determined the main themes of this year's congress in a way that will deal with the developments that are closely related to the fields of international politics and security studies in the world and the scientific discussions carried out in parallel with these developments.

In this context, priority will be given to contributions focusing on the reflections of new phenomena such as infodemic in the post-truth era, pandemic, hybrid threats, blockchain, and Metaverse technologies in the field of international politics and security. In addition, we will also examine the traditional security and strategy approaches, the effects of which we still feel close, as we experienced in the most recent Russia-Ukraine crisis.

The INTPOLSEC International Security Congress will be held in Malatya on 5-6 September 2022. The convention is hosted by Inönü University and will consist of presentations by invited speakers, panels, and special sessions. Given the interdisciplinary nature of security and security studies, researchers, academicians, postgraduate and doctoral students from all fields of science are invited to our Security Academy.
The congress will be held hybrid, taking into account the pandemic conditions.

ÖNSÖZ

Günümüzde güvenlik kavramı hızlı bir değişim ve meydan okuma ile karşı karşıyadır. Her ne kadar bazıları tarafından “kriz” olarak tanımlansa da bu süreç hem küresel düzeyde, hem de uluslar düzeyinde pragmatik değişimlerin önünü açabilecek fırsatlar da içermektedir. Özellikle pandemi sonrası yapılan tartışmalar, alınan tedbirler ve pandeminin doğası gereği güvenliğin disiplinlerarası bir yaklaşımla ele alınması gereği ortaya çıkmıştır Gelişen teknolojilerin güvenlik alanına yansımaları ve küresel boyuttaki iklim değişikliği, ekonomik krizler, siyasal değişimler ve göç gibi küresel boyutta yansımaları olan sorunlar güvenlik çalışmalarının odaklanması gereken sorunları da şekillendirmektedir. Bu tür gelişmeler, uluslararası siyasette olduğu gibi güvenlik çalışmaları alanında da tartışmaların farklı boyutlarda ele alınmasına yol açmaktadır. Biz de dünyadaki uluslararası siyaset ve güvenlik çalışmaları alanlarını yakından ilgilendiren gelişmeleri ve bu gelişmelere paralel olarak yürütülen bilimsel tartışmaları ele alacak şekilde bu yılki kongremizin ana temalarını belirledik.

Bu bağlamda, kongrede son dönemde tartışmaların odağına oturan hakikat sonrası çağda infodemi, pandemi, hibrit tehditler, block chain, metaverse gibi hayatımıza yeni giren olguların uluslararası siyaset ve güvenlik alanındaki yansımaları üzerine odaklanan katkılara öncelik verilecektir. Bununla birlikte, Rusya-Ukrayna krizinde deneyimlediğimiz gibi günümüzde hala etkilerini yakından hissettiğimiz geleneksel güvenlik ve strateji yaklaşımlarını da mercek altına alınmaktadır

İÇİNDEKİLER

Çin'in Enerji Güvenliğinde Kuşak ve Yol Girişiminin Önemi ---------- 1
Ecem Güven, Zekeriya Akdağ
Siber İstihbarat ---------- 27
Murat Yılmaz
Yeni Bir Güvenlik Fenomeni Olarak Siber Güvenlik ---------- 40
Abdullah Çelik
Sürdürülebilir Kentlerde Akıllı Kamu Güvenliği Hizmetleri ---------- 64
M.Murat Payam
Trans-Hümanizmin Millet Unsuru Üzerindeki Muhtemel Etkileri Hakkında Değerlendirme ---------- 81
A. Alper Cömert
Yeni Milenyumda NATO'nun Değişen Tehdit Algısı: Terörizm, Rusya, Çin ---------- 93
Mehmet Alkanalka
NATO'nun Güvenlik Anlayışındaki Üç Ana Dönüşüm Sürecinden Biri: 11 Eylül Sonrası Dönüşümü Afganistan Örneği ---------- 100
Pınar Yurt
The Spatial Axis of Türkiye in Europe, and its Role in Being a Bridge on the Migration Road ---------- 126
B.Ökten Sipahioğlu, Yusuf Sayın
Türkiye'nin Ulusal Güvenliğine Suriyeli Sığınmacıların Etkisi ---------- 133
Büşra Süleymanoğlu
Türkiye's Energy Policy and European Energy Security on the Path to European Union Membership ---------- 155
Ömer Kavrar, Yusuf Sayın
Arap Baharı Sonrası Dönemde Realist ve Liberal Perspektiften Ortadoğu Güvenliği- 167
Mehmet Alkış, M.Fatih Özkan
Blokchain Teknolojisi, Anarşi Sorunsalı ve Güvenlik ---------- 177
Fikret Birdişli, Nevzat Tetik

Uluslararası Alanda Kurallara Dayalı Düzen Arayışları: Quadrilateral Security Dialogue Örneği 192
Melike Tekin
Coğrafi İstihbarat 217
Beytullah Sürücü
Arap Yarımadası Güvenlik Faaliyetlerinin Yapısal İncelemesi 233
Özdemir Akbal

KİTAP ÖZETİ

Bilimsel ve Teknik İstihbarat Analizi ---------- 240
Fethi Çiftçi

BLOKCHAIN TEKNOLOJİSİ, ANARŞİ SORUNSALI VE GÜVENLİK

Fikret Birdişli*
Nevzat Tetik**

Öz

Soğuk Savaş sorası uluslararası alanda yaşanan en önemli değişimler ekonomi ve güvenlik alanındadır. Ekonomik küreselleşme devletin merkezi bir kurum olma karakterinin rağmına, uluslararası alanda uluslararası örgütler ve finans pratikleri üzerinden kendine özgü merkezler yaratmıştır. Bu durum uluslararası ilişkiler çalışmalarında önemli bir konuma sahip olan anarşi sorununa farklı açılımlar sağlamaktadır. Çünkü ekonomi ve teknoloji alanında yaşanan gelişmeler blokchain teknolojisi üzerinden özellikle para konusunda geleneksel devletin dışında fiili bir merkez yaratmış ve kripto paraları ortaya çıkartmıştır. Blokchain teknolojisinin içerdiği iki yeni kavramdan biri "Sıfır Bilgi İspatı" diğeri ise "Kriptografik Delil" dir. Her iki kavramın ortak noktası ilişkileri karşılıklı güven yerine bir dışsala bağlamaktır. Buna göre istaplayıcı sahip olduğu bilgiyi ifşa etmeden doğruluğunu ortaya koyabilmektedir. Bu makalenin konusu ekonomi-politik alanındaki bu iki kavramı güvenlik çalışmalarına uyarlamaktır. Bu kapsamda Ulusal Güvenlik Strateji belgeleri ve uluslararası alanda ortaya çıkan yeni güvenlik ittifakları "Sıfır Bilgi İspatı"ve "Kriptografik Delil"kavramlarının epistemolojisi kullanılarak yorumlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Blokchain, Anarşi, Güvenlik, Küreselleşme, Ekonomipolitik, Kriptografik delil*

Giriş

Uluslararası alanın en temel sorunlarından biri anarşidir. Anarşi uluslararası alanda devletlerin temel birim olarak kabul edilmesi ve egemen varlıklar olarak devletlerin üstünde bir otoritenin bulunmaması halidir. Bu bağlamda anarşi kendi içinde, uluslararası alanda bir merkezsizlik sorununu barındırdığından devletler arasında bir güvensizlik ortamı yarattığı ve bu nedenle devletlerin kendi başlarının çaresine bakarak çıkarlarını gerçekleştirmeye çalıştığı yönünde yaygın bir kanaat oluşmuştur.[1] Bu doğrultuda ana akım teorilerin önemli bir çabası devletlerin bu anarşik ortamda çatışmaya sürüklenmelerini önleyecek yollar aramaya yöneliktir. Bu çabaların merkezinde ise yine merkezsizlik ve güvensizlik sorununu çözmek yer alır. Fakat klasik yaklaşım uluslararası alanın merkezsizliğini devletlerin doğasına bağladıkları bir endojen olarak gördüklerinden güven sorununu da anarşi olgusunun dışında fakat anarşiyi

* Doç.Dr. İnönü Üniversitesi, Stratejik Araştırmalar Merkezi, ORCID ID:0000-0003-3832-7749, fikret.birdisli@inonu.edu.tr
** Doç.Dr. İnönü Üniversitesi, İşletme Bölümü, ORCID ID: 0000-0002-3152-8271, nevzat.tetik@inonu.edu.tr
[1] Alexander Wendt, "Anarchy Is What States Make of It: The Social Construction of Power Politics," *International Organization* 46, no. 2 (1992): 391–425.

oluşturan bağımsız devlet fenomeninin içinde aramaktadırlar.[2] Bu durumda uluslararası politikada devletler arası ilişkilerde ihtiyaç duyulan güven, taraflar arasında kurulan karşılıklı ilişkinin dayandırıldığı bir rasyonel zorunluluk (realizm) ya da optimal fayda (liberalizm) etrafında aranmaktadır. Yani neoklasik realizm kendi başının çaresine bakmayı (self-help) ve güç hiyerarşisini anarşinin doğurduğu rasyonel bir sonuç olarak görürken,[3] liberal yaklaşımlar uluslararası kurumlar ve hukuk üzerinden oluşturulacak karşılıklı çıkar ilişkisine neden olan bir optimal fayda arayışını anarşi sorununa bir çözüm olarak ileri sürmektedir.[4] Başka bir ifade ile neoklasik realizme göre uluslararası siyasi sistemler ve ekonomik piyasalar sadece kendine güvenen birimlerin bir araya gelmesiyle oluşur.[5] Liberaller ise uluslararası siyasi sistemleri ve ekonomik piyasaları öz çıkar arayışının rasyonalize edilmiş bir hali olan çıkarların karşılıklı optimizasyonu üzerine inşa etmişlerdir. Neticede her iki temel yaklaşımda ikili ilişkiler üzerine inşa edilmiş bir güven unsuruna şahit olmaktayız.

Fakat son zamanlarda uluslararası alanda bu geleneksel yaklaşımı etkileyecek gelişmeler yaşanmaktadır. Bu gelişmelerin ilki ekonomi alanındadır. Küreselleşme bağlamında hacmi giderek artan ticaret ve finans uygulamaları uluslararası örgütler yoluyla ekonomi alanında bir merkezileşme eğilimini desteklemektedir. Her ne kadar neofonksiyonel yaklaşım ekonomi alanındaki bu merkezileşmenin politik alanda da bir merkezileşmeyi tetikleyeceği öngörüsünde bulunsa bile ulus devletlerin egemenlik anlayışları siyasal alanda merkezileşmenin önünde en büyük engel olarak varlığını halen korumaktadır. Buna rağmen IMF, Dünya Bankası ve bunların dışında ticaret ve finans alanının yönetiminde rol alan çok sayıda uluslararası örgüt ekonomi alanını her geçen gün ulus devletlerin kontrolünden uzaklaştırarak ortak bir iradeye bağlamaya devam etmektedir. Ekonomi alanındaki entegresyonun derinliği arttıkça, karşılıklı bağımlılık ve ekonomik fayda merkezileşme eğilimini de güçlendirmektedir.

İkinci gelişme güvenlik alanındadır. Devletler için ulusal güvenliğin giderek artan maliyeti ve uluslararası güvenliğin koruma alanları devletleri kolektif güvenliğin bir parçası olma yönünde zorlamaktadır. Bu açıdan NATO gibi eski ve QUAD, CSTO, AUKUS gibi yeni bölgesel örgütlenmeler güvenlik alanında da merkezileşme eğilimini güçlendirmektedir.

Tüm bu farklı merkezileşme eğilimleri anarşinin klasik anlamını aşındırırken ekonomi alanında ortaya çıkan blokchain teknolojisi sadece ekonomik alanda yeni fırsat ve uygulamalara

[2] Kenneth N. Waltz, *Theory of International Politics* (Reading Mass, 1979).
[3] Waltz, 232.
[4] Wendt, "Anarchy Is What States Make of It: The Social Construction of Power Politics," 399.
[5] Waltz, *Theory of International Politics*, 99.

yol açmamış, aynı zamanda güvenlik konusunda merkezi rol oynayan güven unsurunu "kriptografik delile" dayandırarak yeni bir taraf oluşturmuştur. Çünkü merkezîleşme eğilimi güven unsuruna dayandırıldığı gibi, güven unsuru iki taraflı bir ilişki üzerine inşa edilir. Oysa ki blockchain teknolojisi güven unsuruna iki tarafın dışında üçüncü bir taraf olarak "kriptografik delili" eklemiştir. Böylelikle güven unsurunda taraflar kim olduklarına bakmaksızın üçüncü bir fenomene dayalı olarak ilişkilerini yürütmektedirler.

Blokchain teknolojisinin belli bir merkez yerine kişiden kişiye (peer-to-peer) uygulama üretmesi uluslararası ilişkilerin temel varsayımlarından olan anarşi sorunsalı açısından yeni anlayışlar ortaya koymakta ve yerleşik ulusal/uluslararası güvenlik fenomenlerini etkilemektedir. Çünkü blok chain uygulaması bir yanda ekonomik anlamda kripto paraların bir merkez olmaksızın üretilmesi sonucunu verirken, bu uygulamanın güvenilirliği kriptografik delile dayandırılmaktadır. Kriptografik delil, güven unsurunda taraflar kim olduklarına bakmaksızın üçüncü bir fenomene dayalı olarak ilişkilerin yürütüldüğü yeni bir durumdur.

Bu kapsamda bu araştırmanın konusunu blokchain teknolojisinin "anarşi" ve "güvenlik" kavramları üzerinde neden olduğu değişiklikleri incelemek ve bunu ulusal/uluslararası güvenlik bağlamında yorumlamaktır. Araştırmanın sorunsalı ise "blokchain teknolojisinin dayandırıldığı kriptografi politik ilişkiler için de bir valör olabilir" hipotezine dayandırılmıştır.

Uluslararası Politikada Anarşi

Uluslararası politikada devletlerarasındaki ilişkiler çözümlenirken anarşi hemen hemen tüm teoriler tarafından a-priori bilgi olarak kabul edilir. Çünkü anarşi kavramının atıfta bulunduğu merkezsizlik uluslararası ilişkilerde temel bir olgu olarak kendini gösterir. Bu olgunun temel dayanağı ise uluslararası alanda devletlerin eşit egemenler olduğu kabulüne dayanır. Devletlerin egemen eşitler olarak kabul edilmesiyle ilgili ilk adım Westphalia Barışı olmuştur. Çünkü 1648'deki Westphalia Barışı, birçok prensliğin ve devletin, hanedanlar arasındaki üstünlük iddiasını yasal bir zeminde eşitleyerek devletlerin eşit bağımsız varlıklar olarak tanınmasını sağlamıştır. Öte yandan, 1701'de başlayan İspanya Veraset Savaşı ve 1713'te imzalanan Utrecht Barışı, Westfalya sonrası hanedanlık ilkelerine ve eşit bağımsızlığa dayalı olarak işleyen uluslararası ilişkileri zayıflatmış ve bazı devletlerin öne çıkmasına neden olmuştur. Bu devletlerin uluslararası arenada birbirlerini dengeleme çabaları ikinci aşamada "güç dengesi" sistemini oluşturmuştur. Ardından bu statü Napolyon savaşlarından sonra yapılan Viyana Kongresinde alınan kararlarda bir kez daha teyid edilmiştir.

Tüm bu tarihsel süreç anarşi prensibinin aslında statik bir olgu olmaktan çok genel bir tarihsel kabule dayandığı ve tanınmış bu statünün güç parametreleri açısından eşit olmayan devletler tarafından hegemonik bir eğilimle sürekli ihlal edildiğini ortaya koymaktadır. Bu kapsamda anarşi durumunun sadece uluslararası alanda devletler arasında merkezi bir güç ve otoritenin olmaması durumundan öteye geçerek devletlerin hukuksal varlıklarının ötesinde eşitsiz varlıklar olduğunu da içinde barındırdığı gözlerden kaçmıyor. Dolayısıyla uluslararası ilişkilerin temel sorunsalı 'merkezi otoritenin olmadığı "egoistlerin" dünyasında işbirliğinin hangi koşullar altında ortaya çıkacağı arayışı etrafında tanımlanmaktadır.[6]

Uluslararası ilişkilerde anarşi durumunun a-priory bilgi olarak kabul edilmesine neden olan şey ana akım teoriler ve teorisyenler arasındaki uzlaşmadır. Örneğin realist Robert Gilpin anarşiyi aktörlerin güç ve zenginlik için mücadelelerinin tekrarlandığı bir durum olarak tanımlamakta,[7] neorealist Kenneth Waltz ise otomatik bir uyumun olmama hali olarak görmektedir.[8] Bu açıdan Waltz anarşiyi uluslararası sistemin en temel yapısal elementi olarak kabul ediyor.[9]

Liberallerden Robert O. Keohane ise anarşinin realistler tarafından hiyerarşinin zıttı olarak görülmesini hatalı bulur ve bu görüşün taraftarlarının dünya siyasetindeki hiyerarşik olmayan koordinasyonu görmezden geldiklerini ileri sürerek uluslararası örgütleri ve rejimleri zayıf hiyerarşiler olarak yanlış yorumladıklarını ileri sürer. Buna göre egemenlik ilkesi, devletin üzerinde hiyerarşiler kurmaya çalışmanın beyhudeliğini garanti etse bile, kurallar yine de bir rol oynayabilir. Bu durumda Keohane'ye göre anarşi göreceli bir durum ve esnek bir kavramdır.[10]

Anarşinin sözlük anlamına bakıldığında yine iki şeyin öne çıktığı görülmektedir. Biri düzenin olmama halidir kaos ve karmaşayı çağrıştırır. Bu anlayış realist yaklaşımda uluslararası ilişkileri sürekli bir "savaş durumu (state of war)" ya da "sıfır toplamlı oyun" (zero sum game) olarak görmeye neden olmaktadır.[11] Gilpin, teknolojik gelişmelerin karşılıklı yarar için fırsatlar açabileceği ama siyasi mücadele için mevcut gücü de artıracağı için uluslararası ilişkilerde gücün merkezi konumunu her daim koruyacağını ileri sürer. İnsan aklının ya da anlayışının

[6] Helen Milner, "The Assumption of Anarchy in a Critique International Relations Theory :" 17, no. 1 (1991): 67.
[7] Robert Gilpin, *War and Change in Wolrd Politic* (Cambridge: Cambridge University Press, 1981), 7.
[8] Kenneth N. Waltz, *Man, The State and War* (New York: Colombia University Press, 2001), 182.
[9] Waltz, *Theory of International Politics*, 88.
[10] Robert Keohane, *After Hegemony* (Princeton University Press, 184AD), 238.
[11] Hedley Bull, *The Anarchical Society* (London: Palgrave Publication, 1995), 24–25.

gelişmesinin de ulusal çıkarları gerçekleştirmenin yollarını daha insani kılmakla birlikte güç mücadelesini sona erdirmeyeceği öngörüsünde bulunur. [12]

Politik realizm, modern bilimin ve aydınlanmanın bir ürünü olarak devlet adamlarının güç ve ulusal çıkar hesapları yoluyla anarşiden düzen yaratabileceğini ve böylece özerk, ben-merkezci ve rekabetçi devletlerin kaçınılmaz çatışmalarını yumuşatabileceğini de savunur. Nitekim Morgenthau devletler dini amaçlarını ve ideolojisini terk ederek yalnızca kendi güvenlik çıkarlarını takip etseler ve diğer devletlerin hayati çıkarlarına eşit şekilde saygı duysalardı, bir uzlaşma ve düzenli değişim temeli mümkün olabileceğini düşünmüştür.

Anarşi konusunda en dikkat çekici çıkış ise konstrüktivist yaklaşımda yaşanmıştır. Aleksander Wendt anarşi fenomeninin devlet davranışlarını kendi başına yönlendirmek için yetersiz kaldığını çünkü anarşinin özneler için dost ya da düşman konusunda bir bilgi içermediğini ileri sürmektedir. Buna göre devletler kendi dışlarında yer alan bir anarşi olgusuna göre değil nesnelerin onlar için taşıdığı anlamlara göre hareket etmektedirler. Dolayısıyla devlet davranışlarının temel nedeni öznelerarası anlayışlara ve beklentilere, benlik ve öteki kavramlarını oluşturan "bilgi dağılımına" bağlıdır.[13] Nitekim Konstrüktivist sosyal teorinin temel bir ilkesi, insanların, diğer aktörler de dahil olmak üzere, nesnelere karşı, nesnelerin onlar için sahip olduğu anlamlar temelinde hareket etmesidir. Bu durumda Wendt'e göre devletlerin birbirlerine karşı duydukları güvensizlik özneler arası bilgi akışının veya algıların değiştirilmesi ile değiştirilebilir.

Konstrüktivizme göre kimlikler doğası gereği ilişkiseldir. Olgular öznel gerçekliklerine bağlı olarak değil, psikolojik gerçekliklerine bağlı olarak inşa edilirler. Bu nedenle bir özne farklı ortamlar içinde farklı kimlikler yüklenerek ilişkilerini çok boyutsal ve çok düzlemsel olarak yürütebilir. Tüm bunlar devletler arasındaki ilişkilerde görülen güvensizliğin kaynaklarının olgusal değil algısal ve etkileşimsel olduğunu göstermektedir. Öyleyse özneler arasındaki güvensizliğin kaynağı da anarşi değil, özneler arasındaki etkileşimin bir türüdür. Çıkarlar ise kimliklerin bir ifade biçimidir. Örneğin Soğuk Savaşta ABD ve Sovyetler Birliği açısından kimliklerini tanımlamak için karşılıklı tehdit ve düşmanlık yüklemeleri olmadan, bu devletler "çıkarlarının" ne olması gerektiğinden emin olmazlar.[14]

Wendt özneler arası duyulan güvensizliğin kimliklerin uluslararası kurumlar içinde yeniden inşası ile aşılabileceğini de öne sürmektedir. Çünkü kurumlar, temelde aktörlerin dünyanın nasıl çalıştığına dair fikirlerinden ayrı olarak var olmayan bilişsel varlıklardır. Bu

[12] Gilpin, *War and Change in Wolrd Politic*, 226.
[13] Wendt, "Anarchy Is What States Make of It: The Social Construction of Power Politics," 397.
[14] Wendt, 399.

durumda güvenliği sağlamak için kurumların çatışmacı yerine işbirlikçi olarak inşa edilmeleri gerekir. Wendt anarşi, güç dengesi, kendi kendine yetme ve çıkarlar konusunda yaptığı tüm bu "kolaylaştırıcı" açıklamalara rağmen pratikte bunu gerçekleştirmenin oldukça zor olduğunu kabul eder ve bunu devletler arasındaki "çürük elmaların" varlığına bağlar. İnsan doğası, iç politikadaki zorlamalar ve sistemsel mağduriyetlerin devletleri birer "predatör" gibi davranmaya iteceğinden bahisle bunun uluslararası politikadaki difüzyonist sonuçlarını göz ardı edemez. [15]

Haliyle anarşi sorunsalına konstrüktivist yaklaşım oldukça iyimser olmakla birlikte potansiyel çatışmalara karşı bağışıklı değildir. Bu durumda blokchain teknolojisinin literatüre kazandırdığı kriptografik delile dayalı güven ilişkisinin anarşi sorunsalına nasıl bir katkı sağlayacağı önemli bir soru olarak ortaya çıkmaktadır.

Blokchain Teknolojisi ve Kriptografik Delil

Öncelikle blokchain teknolojisi ekonomik alanda farklı bir anarşi durumu yaratmaktadır. Küreselleşmeye teknolojinin katkısı ile ortaya çıkan blokchain, ekonomi ve finans alanını "kişiden kişiye" (peer-to-peer) anlayışıyla adeta merkezsizleştirmiştir. Bu işlemlerin hızla yaygınlaşması ve kripto para uygulaması ise uluslararası finans piyasalarına isteyen herkesin dahil olmasına neden olmuş, hem ulusal ekonomilere hem de küresel ekonominin geleneksel uygulamalarına paralel bir piyasa ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu kapsamda blokchain teknolojisi ekonomik liberalizmin öngördüğü "bırakınız yapsınlar" anlayışına uygun bir ortam sağlarken, küresel ekonominin uluslararası örgütler ve finans piyasalarının kontrol edildiği borsalar eliyle de-facto merkezileşmesine aykırı bir durumu da bünyesinde birlikte barındırmaktadır. Bu çelişik duruma devletlerin ve küresel ekonomik çevrelerin nasıl tepki vereceği ise merak edilen bir konudur. Bu konuda belirsizlik devam ederken ilk kaygı devletlerin egemenliklerinin göstergesi olan parayı kontrol etme tekeli ve ayrıcalığı bağlamında ulusal güvenlik alanında kendini göstermiştir. Bu kaygıların ne kadar yerinde olduğu veya blokchain teknolojisinin nasıl bir durum yaratacağı takip eden paragraflarda ortaya konulmaktadır.

Blockchain Teknolojisi

M.Ö. VII. Yüzyılda Anadolu'da başlayan paranın tarihsel gelişim sürecine ayrı bir boyut kazandıran Satoshi Nakamoto, aslında 20. Yüzyılda tanıştığımız "Kişiden Kişiye" (Peer-to-Peer - P2P) kavramını, ekonomi ve finans alanlarında bütünleştirmeyi amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda da blockchain teknolojisini geliştirmiştir (Yavuz vd. 2020: 3). Nakamoto

[15] Wendt, 408.

(2008), en kısa anlatımla blockchain sistemini; "ihtiyaç olan güven yerine kriptografik delile dayalı, iki tarafın üçüncü bir güvenilir kişiye gerek duymaksızın doğrudan tarafların birbirleriyle işlem yapabileceği bir elektronik ödeme sistemi" olarak açıklamıştır. Bu sistem bir muhasebe defteri gibi düşünülebilir. Eşler arası herhangi bir işlem yapıldığında bu işlem şifrelenmiş bir biçimde kayıt altına alınmaktadır. İsteyen herkes bu ağa katılabilmektedir. Bu ağa serbestçe katılma, blockchain sisteminin açık bir defter olma özelliğinden kaynaklanmaktadır (Vigna ve Casey,2015:150). Diğer bir ifade ile blockchain teknolojisi aslında bir veri tabanı gibi işlemlerin kayıtlarının yapıldığı, şifreli bir sistemdir.

Tarihi süreç içeresinde 2008'de ismi anılmaya başlayan blockchain teknolojisi sadece ilgili kişiler tarafından bilinirliği olan bir teknik kavram olmasın rağmen 2017 yılında değeri 19.056 ABD doları değerine yükselen kripto para türü olan Bitcoin ile birlikte bu teknoloji tüm dünyada tanınmaya başlamıştır (Şahin, 2020: 370). Dolayısıyla blockchain teknolojisi ilk zamanlar sadece Bitcoin ve diğer kripto para türleriyle ilişkilendirilirken, zamanla aradaki aracılardan kaynaklanan zaman ve maliyet kaybının ortadan kaldırılması amacıyla farklı sektörlerde ve iş kollarında kullanılmaya başlanmıştır. Blockchain teknolojisinin iş modeli üzerindeki etkisi ve optimal maliyet ile riskleri azaltması nedeniyle finans piyasasını yeniden şekillendirebilecek önemli ve güçlü bir potansiyele sahip olduğu söylenebilir (Yavuzarslan, Kurt, 2020: 180). Bu teknolojinin kripto paraların üretilmesindeki fonksiyonunu ve işleyiş mekanizmasını kısa alt başlıklar altında şu şekilde özetleyebiliriz (Şahin, 2018: 77-80):

a) Dijital bir sistem üzerinde yapılacak mutabakatın bir yazılımla garanti altına alınması zorunludur. Bu aşamada Blokchain sistemi devreye aktif olarak girmektedir. Blockchain sistemi, dijital ortamdaki herhangi bir veriyi, iletişim ağları üzerinden, bütün kullanıcılara açık olarak dağıtılmış şekilde saklamanızı ve bu süreç içerisinde verinin tüm pozisyonlarda aynı kalmasını sağlayan bir sistem olarak tanımlanabilir.

b) Herhangi iki kişi arasında gerçekleştirilecek olan işlem (transaction), dosya veya istenilen herhangi bir veri bloklara işlenir. Bu işleme sırasında bloklarda kriptolojik fonksiyon özelliği devreye girmektedir. Yani her bir işlem için hash (işlem özeti) kodu üretilmekte ve bloklar içerisine gönderilmektedir. Hash kodu ile tüm bloklar birbirleri ile zincirlenmektedir.

c) Blockchain sistemi içerisinde son derece önemli pozisyonlardan birine sahip aktör madencilerdir. Madenciler (mining) blockchain sistemi üzerinde onaylama işlemi yapan gruptur. Diğer bir ifade ile, madencilik blockchain sisteminde para çıkartma veya klasik olarak para basma işlemine verilen teknik isimdir. Madencilik, bilgisayar sistemi üzerinden bu işi yapan işletmelere kayıt olarak yapılabilen ve bilgisayarların gücüne göre matematiksel

algoritmaları çözerek yapılan bir işlemdir. Madencilik yapılırken en fazla katlanılan maliyet kalemi kripto para çıkarma işlemi sırasında harcanan yüksek enerji miktarıdır.

Blockchain teknolojisinin temel bazı özellikleri ise şu şekilde sıralanabilir:

i. Blockchain işleminin tarafları veri tabanının tamamına ve tarihine erişim sağlayabilmekte, ancak kontrol edememektedir.

ii. İletişim merkezi bir sistemde değil taraflar arasında gerçekleşmektedir.

iii. İşlemlerin tamamı sistemde olan herkese açık olup işlem yapanlar anonim kalabilmekte veya kimliklerini açık tutabilmektedir.

iv. Kayıtlar bir zincir şeklinde birbirleriyle bağlantılı oldukları için geriye dönük olarak değiştirilememektedir. Kontrat, alışveriş ve kayıtların elektronik ortamda güvenli bir şekilde muhafazasının kritik öneme sahip olduğu finansal piyasalarda bu teknoloji siber saldırılara maruz kalan ve pahalı olan mevcut sisteme hızlı, düşük maliyetli ve güvenilir bir alternatif sunmaktadır. Bunlarla birlikte bazı araştırmacılara göre bu teknolojinin potansiyelinin ülkelerde tamamıyla güvenilir şekilde kullanılmasının on yıllar alabileceği, ancak tüm altyapı çalışmalarının günümüzde başlamasının yararlı olacağı belirtilmektedir (Çekin, 2019:26).

Kriptografi Algoritması

Kriptografi algoritmaları, verileri okunabilir bir formdan korumalı bir forma ve tekrar okunabilir forma değiştirmenin araçlarıdır. Kriptografik algoritmalar, veri şifreleme, kimlik doğrulama ve dijital imzalar gibi önemli görevler için kullanılır.

Kripto gizli, grafik ise yazı anlamına gelir. Kriptografi tarihi eski Mısırla ilişkilendirilir. Günümüzden yaklaşık 4000 yıl önce Mısırlılar birbirleriyle iletişim kurmak için en eski kriptografi tekniği olan hiyeroglifleri kullanmışlar, daha sonra, MÖ 500'de, sadece birkaç kişi tarafından bilinen bazı gizli kurallara dayalı olarak karakterlerin alfabelerle değiştirilmesiyle teknik değiştirmişlerdir. Daha sonraları bu kural, gizli kodları veya mesajları deşifre etmenin anahtarı olarak bilinir hale gelmiştir.

Zaman içinde 15. yüzyılda, Vigenere şifrelemesi gibi daha karmaşık teknikler ve Enigma rotor makinesi gibi kodlama makineleri gelişmiş ve günümüzde kriptografi ortaya çıkmıştır. Kriptografi, yetkisiz erişimi önlemek için verilerin şifrelenmesi ve şifresinin çözülmesi çalışmasıdır. Şifreli metin hem gönderici hem de alıcı tarafından bilinmelidir. Böylelikle modern veri güvenliği verilerin yalnızca hedeflenen alıcının anlayabileceği şekilde değiştirebilmesine olanak tanımıştır. Böylelikle dijital verilerin istekli taraflar arasında güvenli bir şekilde iletilmesi mümkün olur. Kriptografi pekçok şeyin yanı sıra şirket sırlarını korumak, sınıflandırılmış bilgileri ve hassas bilgileri dolandırıcılık faaliyetlerinden korumak için kullanılır.

Şifreleme, çeşitli algoritmalar kullanarak verileri karıştırdığı için kriptografinin temel bir bileşenidir. Veri şifreleme, verilerin tekrar okunabilmesi için şifrelenerek yapılan işi geri alma yöntemidir. Kriptografi ise bu yöntemlerin her ikisine de bağlıdır. Kriptografide, bir düz metin mesajı, eğitimsiz bir gözle anlaşılmaz görünen bir teknik veya sayısal hesaplamaların bir kombinasyonu kullanıldığında şifreli metne dönüştürülür.[16]

Kriptografide iki kavram daha ortaya çıkmaktadır. Birisi "Sıfır Bilgi İsbatı" (Zero-Knowledge Proof) diğeri ise "Kriptografik Delil" (Cryptographic proof).

Sıfır Bilgi İsbatı bildiğiniz bilgiyi bir başkasına, bilgiyi ona vermeden ispat etmektir. Bilginizi ispat etme yönteminiz genel olarak ideal bir kriptografik fonksiyonunun varsayımlarıdır.

Kriptografide, sıfır bilgi ispatı veya sıfır bilgi protokolü, bir tarafın (kanıtlayan) başka bir tarafa (doğrulayıcı) belirli bir ifadenin doğru olduğunu kanıtlayabildiği ve ispatlayıcının bunun dışında herhangi bir ek bilgi iletmekten kaçındığı bir yöntemdir. İfadenin gerçekten doğru olduğu gerçeği. Sıfır bilgi ispatlarının özü, bir kişinin belirli bir bilgiye sahip olduğunu basitçe ifşa ederek kanıtlamanın önemsiz olmasıdır; zorluk, bilginin kendisini veya herhangi bir ek bilgiyi ifşa etmeden bu tür bir mülkiyeti kanıtlamaktır.

Bir ifadeyi ispatlamak, ispat edenin bazı gizli bilgilere sahip olmasını gerektiriyorsa, doğrulayıcı, ifadeyi gizli bilgilere sahip olmadan başka birine ispat edemez. Kanıtlanan ifade, kanıtlayıcının böyle bir bilgiye sahip olduğu iddiasını içermelidir, ancak bilginin kendisini iddiaya dahil etmeden veya iletmeden. Aksi takdirde, protokolün sonunda doğrulayıcıya deyim hakkında ek bilgi sağladığı için deyim sıfır bilgide kanıtlanmayacaktır. Bilginin sıfır bilgi kanıtı, ifadenin yalnızca kanıtlayıcının gizli bilgiye sahip olduğu gerçeğinden oluştuğu özel bir durumdur. Etkileşimli sıfır bilgi ispatları, bilgisini ispatlayan kişi (veya bilgisayar sistemi) ile ispatı doğrulayan kişi arasında etkileşim gerektirir.[17]

Ulusal Güvenlik Strateji Belgeleri ve "Sıfır Bilgi İspatı"

Ulusal Güvenlik Strateji Belgeleri hükumetler tarafından hazırlanan, ulusal güvenlik endişelerini ve yönetimin bunlarla nasıl başa çıkmayı planladığını gösteren belgelerdir. Belge içerik olarak genel olmakla birlikte bu belgeye ek olarak yayınlanan diğer strateji belgeleriyle birlikte politikayı destekleyici argümanlar ışığı altında ayrıntılı bir rehberliği amaçlar. Beyaz

[16] "IntelliPaat," 2022, https://intellipaat.com/blog/what-is-cryptography/#:~:text=Cryptography algorithms are the means,%2C authentication%2C and digital signatures.
[17] Zero-knowledge proof. (2022, November 8). In *Wikipedia*. https://en.wikipedia.org/wiki/Zero-knowledge_proof

kağıt olarak da bilinen bu dokümanlar ilk kez İngiltere'de ortaya çıkmış ve 1920'li yıllarda parlamentoya sunulmuştur.

Geçmişte devletler ulusal hedefler ve tehdit algıları ile ilgili düşünce ve planlarını gizli tutarken günümüzde büyük ve güçlü devletler stratejik hedeflerini büyük oranda kamuoyuyla paylaşıyorlar. Bu paylaşım Birinci Dünya Savaşı'nın ardından benimsenen açık diplomasinin adeta Soğuk Savaş sonrası dönemdeki uzantısı gibidir. Doerr'e göre "Beyaz kağıtlar, "değiştirilemez bir politika taahhüdü değil katılımcı demokrasinin bir aracıdır."[18] Bu noktada ulusal güvenlik belgeleri katılımcı demokrasi ve şeffaflık prensibi için en gri alan sayılabilecek güvenlik alanının da demokratikleşmesine hizmet eder. Bu durumda ulusal güvenlik konusunda beceri ve avantaj, sağlam hükumet politikaları, merkezileşmiş kurumlar ve tutarlılık açısından sağlanmaktadır. Bu bakımdan Ulusal Güvenlik Strateji Belgeleri bir nevi "sıfır bilgi isbatı" işlevi görür. Artık ulusal güvenlik kendine yetme (self-help) politikasına değil yük paylaşımı, uluslararası örgütleri hareket geçirebilme, uluslararası hukuku kullanabilme, kriz yönetimi ve akıllı güç politikaları gibi unsurlara dayalıdır.

Ulusal Güvenlik Strateji belgelerinin stratejik kalitesi bir devletin algıladığı güvenlik sorunlarına derinlemesine vakıf olduğunu göstererek rakip devlet üzerinde kendisi ile ilgili dolaylı bir kanaat oluşturur. Yani rakip devlet diğer devlet hakkında, eğer bu bilgiye sahipse bunun anlamı bu sorunla baş edebilecek mekanizmaları da harekete geçirebilme kapasitesini oluşturmuştur izlenimi uyandırır.

Beyaz kağıtlar, hükümetin yasa çıkarmadan önce politika tercihlerini sunabilmesinin bir yoludur. Ayrıca Beyaz kitap yayınlamak, tartışmalı politika konularında kamuoyunu test eder ve hükümete olan olası etkisini ölçmesine yardımcı olur.[19] Bu açıdan beyaz kağıtlar kamuoyu açısından da bir "sıfır bilgi ispatı" rolü üstlenir. Burada mantık, sorunu iyi analiz edebilme kapasitesinin o sorunla baş edebilme kapasitesine sahip olma becerisine de sahip olduğu yönünde oluşturduğu kanaattir.

Güvenlikte Yeni Merkezileşme

Ekonomik küreselleşme ve uluslararası politikada yaşanan gelişmeler bağlı olarak uluslararası kurumların işlevselliğinin artması ekonomik alanda devletlerin dışında fakat devletlerin de içinde yer aldığı yeni merkezler yaratmıştır. Uluslararası kurumlara bağlı olarak gelişen bu durum neofonksiyonalist yaklaşımı yansıtırcasına güvenlik alanını da kapsamış ve

[18] Audrey D. Doerr, "The Role of White Papers," in *The Structures of Policy-Making in Canada*, ed. G. B. and Peter Aucoin Doern (Toronto: MacMillan, 1971), 179–233.
[19] Henry and Denis Deneau Chapin, *Citizen Involvement in Public Policy-Making: Access and the Policy-Making Process* (Ottowa: Canadian Council on Social Development, 1978), 33.

Soğuk Savaşın klasik güvenlik örgütlenmelerine göre daha esnek ittifaklar ortaya çıkartmıştır. ABD ve müttefikleri yoluyla ilk önce pasifikte görülen bu yeni örgütlenmeler bir uluslararası örgüt olmaktan ziyade bir forum niteliği taşıyarak, aktörlerin esnek hareket etmelerine imkân sağlamaktadır. Bu esneklik rakip devletler için dengeli ve statik karşı politikalar geliştirmeyi güçleştirir. Dolayısıyla içinde yer aldığınız esnek güvenlik (responsive security) oluşumları size bir teminat sağlarken rakip devlette kararsızlık oluşturabilir. Bunun en somut örnekleri Dörtlü Güvenlik Diyaloğu (QUAD), Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü (CSTO), Avusturya, Birleşik Krallık, ABD üçlü Güvenlik Paktı (AUKUS) gibi yeni yapılanmalardır. Bu yapılanma içinde yer alan ülkeler "ortak demokratik değerler" ana teması etrafında güvenlik ve refah için işbirliği çerçevesinde toplandıklarını ileri sürmektedirler.

Devletleri bu yeni yapılanma içine çeken şey ilk olarak empati ve bağlılık duygularının gelişerek ortak çıkarları sağlama konusunda kolektif bir bilinç uyandırmasıdır. Ayrıca uluslararası toplumda iletişim süreçlerinin etkin kullanılması bilginin ve malların serbest dolaşımına olanak sağlayarak devletler arasında bir bütünleşmeye işaret etmektedir. Bütünleşmeni yaratacağı ortak "biz" bilinci, karşılıklı empati, güven ve ortak çıkarlar üzerine inşa edilmiş bir güvenlik topluluğuna doğru devletleri itmektedir.[20]

"Biz" bilinci, karşılıklı empati ve bağlılık duygularını geliştirerek ortak çıkarları doğrultusunda hareket eden devletlerin davranışlarının birbirine benzemesine sebep olmaktadır.

Yeni güvenlik ittifaklarının diğer bir özelliği ise tehditler yerine korunması gereken değerler üzerinden bir entegrasyon sağlanmasıdır. İlk kurulduğu andan sonra bir süre sessizliğe bürünen QUAD 2017 yılında yeniden canlandırılarak ittifak içi ilişkileri geliştirebilmek amacıyla "minilateral ağları" güçlendirecek girişimlerde bulunulmuştur. Diyalog ortaklarının üst düzey yöneticileri ikili ya da üçlü görüşmeler gerçekleştirmiş ve ülkeler deniz tatbikatları yapmışlardır. Bu tatbikatların işlevi, "düşmana" gözdağı vermek değil Dört'lünün orduları arasında güven oluşturmak, birlikte çalışabilirliği teşvik etmek ve daha derin bir düzeyde siyasi bağların temelini oluşturmaktır.[21] Bu temel yaklaşım QUAD'ın 2017 yılında yaptığı toplantıda üzerinde durulan yedi temel temadan da anlaşılabilir. Buna göre QUAD'ın amacı şu şekilde özetlenmiştir:[22]

a. Asya'da kurallara dayalı bir düzen kurulması,

[20] Mithat Çelikpala, "Güvenlik Topluluğu," Güvenlik Yazıları Serisi, 2019, https://trguvenlikportali.com/arastirma-2/guvenlik-yazilari/page/2/.
[21] B. Buchan, P.G; Rimland, "Defining the Diamond: The Past, Present and Future of Quadrilateral Security Dialoque," 2020, https://www.csis.org/analysis/defining-diamond-past-present-and-future-quadrilateral-security-dialogue.
[22] A. Rai, "Quadrilateral Security Dialogue 2 (Quad 2.0) – a Credible Strategic Construct or Mere "foam in the Ocean"?," *Maritime Affairs: Journal of the National Maritime Foundation of India* 14, no. 2 (2018): 138–48.

b. Denizcilik ortak alanında seyrüsefer ve uçuş özgürlüğü sağlanması,
c. Uluslararası hukuk kurallarına uyulması,
d. QUAD bağlarının güçlendirilmesi,
e. Deniz güvenliğinin sağlanması,
f. Kuzey Kore tehdidi ve nükleer silahların yayılmasının önlenmesi,
g. Terörizmin önlenmesi.

Böylelikle QUAD, güvenlik ve refah için işbirliğinin temeli olarak görülen "ortak demokratik değerler" ana teması üzerinde uzlaşmaya varmışlardır.

Sonuç

Soğuk Savaşın hemen ardından uluslararası alanda pek çok konuda yeni bir evreye girildiği fark edilmektedir. Bunun ilk yansıması bir Soğuk Savaş örgütlenmesi olan NATO'nun misyonu konusunda yapılan tartışmalarda kendini göstermiştir. Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'nün (NATO) Soğuk Savaş sırasındaki varlığı, Sovyetler Birliği ve Varşova Paktı'nın oluşturduğu tehdide karşı ortak savunma ihtiyacına dayanıyordu. Soğuk Savaş sırasında, İttifak, kapsamlı ve karmaşık bir karar alma bürokrasisi tarafından desteklenen siyasi-askeri bir örgüte dönüştü. Soğuk Savaş'ın sona ermesinden sonra, hem ABD hem de İttifak'ın Avrupalı üyeleri bu ortak savunma sistemini korumak için daha geniş bir güvenlik endişeleri yelpazesi ile örgütü yeniden yönlendirmeyi planladılar. Tartışmanın en yoğun unsuru, NATO eyleminin coğrafi ve stratejik sınırları etrafında dönüyor. 1999 yılından bu yana, İttifak, "alan dışı" tartışmalarla dolu uzun bir geçmişin ardından, güvenlik ufkunu resmi olarak üye ülkelerinin coğrafi sınırlarının ötesine genişlettiler.[23]

Soğuk Savaş sonrası dönemin dönüştürdüğü şeylerden bir diğeri de güç dengesi üzerindeki etkileri oldu. ABD'nin hegemonik gücü azaldı, uluslararası politikada Soğuk Savaş yıllarına ait bazı stratejilerin güncellenerek hayata geçirildi. Bu stratejiler Tehdit Dengesi, Yeni Çevreleme, Önalıcı Savunma, Sessiz Sızma, Tutunma Bölgeleri ve Kültürel Angajman şeklinde açıklanabilir.[24]

Başka bir nemli gelişme ise küresel ekonominin giderek merkezileşmesi ve Çin'in ekonomik bir güç olarak ABD'ye rakip olacak şekilde yükselmesiydi. Bu merkezileşmenin bir görüntüsü olarak Çin uluslararası ticaretle ilgili ABD'yi Dünya Ticaret Örgütüne şikâyet etti.

[23] Scott A. Sendmeyer, "NATO Strategy and Out-of-Area Operations" (Kansas, 2010), file:///C:/Users/12042021/Downloads/713508.pdf.
[24] Fikret; Birdişli, "Ulusal Güvenliğin Tarihsel Gelişimi ve Post-Modern Güvenlik Dönemi," *Güvenlik Bilimleri Dergisi* Özel Sayı (2020): 236.

Şikayeti dile getirirken ABD'nin siyasal vizyonu dâhil olmak üzere pek çok uygulamasını çağ dışı olarak tanımladı. [25]

Soğuk Savaş sonrası dönemde en önemli dönüşüm ise COVID-19 Pandemisi ile yaşandı. Pandemi güvenlik ve ekonomi konularının hiç olmadığı kadar iç içe geçmesine neden oldu ve etkisi hem bireyler, hem toplum, hem devlet hem de küresel düzeyde daha önce hiç olmadığı kadar kalıcı sonuçlar doğurdu. Uluslararası Örgütler daha önemli bir konuma gelirken pandeminin neden olduğu kısıtlayıcı sonuçlar küresel ekonomiyi derinden etkiledi.[26]

Küresel ekonominin ulusal kısıtları aşacak şekilde genişlemesi, entegre olması ve kendine uygun merkezileşmeyi ortaya çıkartması devletin para üzerinde sahip olduğu tekeli zayıflattı. Ortaya çıkan blockchain teknolojisi ve finans piyasalarında artan küresel işlemler kendi içinde yeni bir para birimi olarak elektronik parayı çıkartı. Bu yeni teknoloji devletin geleneksel egemenliğine dışsal bir etki sağlamış oldu. Blokchain teknolojisi ve kripto para her ne kadar merkezi devletlerin dışında yaratılmış olsa da kendi içinde bir merkeze ve bu merkezin işletilmesi ile ilgili devletlerin merkezi otoritesinin dışında kabul edilen bir güven unsuruna sahiptir. Bu yeni güven unsuru geleneksek anlayışta olduğu gibi tarafların birbirine karşı duydukları güvene değil kriptografi denilen farklı bir dışsala dayandırılmıştır. BU kriptografik delil kendi içinde birisi Sıfır Bilgi İsbatı (Zero-Knowledge Proof) diğeri ise Kriptografik Delil (Cryptographic proof) olmak üzere iki güven parametresini barındırmaktadır. Kriptografi bu özelliğiyle sadece finansal işlemler açısından değil aynı zamanda siyasal alanda da bilinen geleneksel güven unsuruna yeni anlam ve açılımlar kazandırmıştır. Sıfır Bilgi İsbatı ve kriptografik delil içeriği ve karakteri itibariyle gerek ulusal güvenlik stratejilerini ve gerekse son yıllarda sayıları giderek artmaya başlayan esnek güvenlik ittifaklarını açıklayan niteliklere sahiptir. Çünkü uluslararası politikanın önde gelen güçleri güvenlik ve uluslararası politikaya yönelik algı ve beklentilerini Strateji Belgeleri yayımlayarak kamuoyu ile paylaşmaktadırlar. Bu strateji belgeleri kriptografide yer alan Sıfır Bilgi İspatı ile daha anlaşılır bir nitelik taşırken, kriptografik delil soğuk savaş sonrası dönemde ortaya çıkan ve daha esnek bir yapılanma içeren esnek güvenlik (responsive) ittifaklarını açıklar niteliktedir. Buna göre ulusal güvenlik stratejilerinde devletler algıladığı güvenlik sorunlarına derinlemesine vakıf olduğunu göstererek rakip devlet üzerinde kendisi ile ilgili dolaylı bir kanaat oluşturur. Esnek Güvenlik ittifakları ise hedefledikleri amacı tehdit olarak tanımlamadan ve sorumluluklar ile angajman

[25] BBC News, "Soğuk Savaş Zihniyeti Çağdışı' Diyen Çin, ABD'yi Dünya Ticaret Örgütü'ne Şikayet Etti," 2018, https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-43711307.
[26] Fikret Birdişli, "The Effect of Covid-19 on the Security Issue at the Economic, Politic and Ontological Level," in *Geo-Economic Perspectives in the Global Environment* (Routledge, 2022).

bakımından sert bir konum ve tutum almadan işbirliği yapmayı mümkün kılar. "Sıfır Bilgi İsbatı" ve "Kriptografik delil" sahip oldukları bu niteliklerle güvenlik ve işbirliği konularına farklı bir derinlik katmıştır.

KAYNAKÇA

Ağan, B., Aydın Ü. "Kripto Para Birimlerinin Küresel Etkileri: Asimetrik Nedensellik Analizi", *22'nci Finans Sempozyumu*, Mersin, 2018.

BBC News. "Soğuk Savaş Zihniyeti Çağdışı' Diyen Çin, ABD'yi Dünya Ticaret Örgütü'ne Şikayet Etti," 2018. https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-43711307.

Birdişli, Fikret; "Ulusal Güvenliğin Tarihsel Gelişimi ve Post-Modern Güvenlik Dönemi." *Güvenlik Bilimleri Dergisi,* Özel Sayı, ss. 235–60, 2020.

Birdişli, Fikret. "The Effect of Covid-19 on the Security Issue at the Economic, Politic and Ontological Level." *Geo-Economic Perspectives in the Global Environment*. Routledge, 2022.

Buchan, P.G; Rimland, B. "Defining the Diamond: The Past, Present and Future of Quadrilateral Security Dialoque," 2020. https://www.csis.org/analysis/defining-diamond-past-present-and-future-quadrilateral-security-dialogue.

Bull, Hedley. *The Anarchical Society*. London: Palgrave Publication, 1995.

Crosby, M; Nachiappan; Pattanayak, P; Verma, S. ve Kalyanaraman V. "Block Chain Technology: Beyond Bitcoin", *Applied Innovation Review,* Iss:2, 6-19.2016

Chapin, Henry and Denis Deneau. *Citizen Involvement in Public Policy-Making: Access and the Policy-Making Process*. Ottowa: Canadian Council on Social Development, 1978.

Çekin, S.E. *Türkiye'de Finans Sisteminin Yapısı Ve Dönüşüm Gereksinimi*, SETA Analiz. Seta Yayınları, Temmuz, Sayı: 290, 2019

Çelikpala, Mithat. "Güvenlik Topluluğu." Güvenlik Yazıları Serisi, 2019. https://trguvenlikportali.com/arastirma-2/guvenlik-yazilari/page/2/.

Doerr, Audrey D. "The Role of White Papers." In *The Structures of Policy-Making in Canada,* edited by G. B. and Peter Aucoin Doern. Toronto: MacMillan, 1971.

Dilek, Ş. *Blockchaın Teknolojisı ve Bitcoin,* SETA Analiz, SETA Yayınları, Şubat, Sayı:231, 2018

Eryüzlü, H. "Kripto Para Piyasası İçin Bir Risk Analizi", *İktisadi ve İdari Bilimlerde Güncel Araştırmalar,* Ivpe Cetinje, Karadağ, 2020

Gilpin, Robert. *War and Change in Wolrd Politic*. Cambridge: Cambridge University Press, 1981.

Gültekin, Y., Bulut, Y. "Bitcoin Ekonomisi: Bitcoin Eko Sisteminden Doğan Yeni Sektörler ve Analizi", *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(3), 2016.

"IntelliPaat," 2022. https://intellipaat.com/blog/what-is-cryptography/#:~:text=Cryptography algorithms are the means,%2C authentication%2C and digital signatures.

Keohane, Robert. *After Hegemony*. Princeton University Press, 1984.

Milner, Helen. "The Assumption of Anarchy in a Critique International Relations Theory"

Review of International Studies, 17/1, 1991, pp.67–85.

Rai, A. "Quadrilateral Security Dialogue 2 (Quad 2.0) – a Credible Strategic Construct or Mere "foam in the Ocean"?" *Maritime Affairs: Journal of the National Maritime Foundation of India* 14, no. 2, 2018, pp.138–48.

Sendmeyer, Scott A. "NATO Strategy and Out-of-Area Operations." Kansas, 2010. file:///C:/Users/12042021/Downloads/713508.pdf.

Şahin, E. E. "Kripto Para Bitcoin: ARIMA ve Yapay Sinir Ağları İle Fiyat Tahmini", *Fiscaoeconomia*, Vol.2(2), 2018.

Şahin, E.E. " Devlet Olmadan Para Olur mu? Blokzincir Teknolojisi ve Küresel Finans Sistemi", *Finansal Dinamikler*,Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 2020.

Vigna P. ve Casey J. *Kripto Para Çağı.* 2. Baskı, Buzdağı Yayın Evi, 2015

Waltz, Kenneth N. *Man, The State and War*. New York: Colombia University Press, 2001.

———. *Theory of International Politics*. Reading Mass, 1979.

Wendt, Alexander. "Anarchy Is What States Make of It: The Social Construction of Power Politics." *International Organization* 46, no. 2 (1992): 391–425.

Yavuzarslan, T; Kurt, G. "Finansal Piyasalarda Değişim Süreci ve Finansal İnovasyon: Türkiye Örneği", *Ekonomik ve Teknolojik Değişim Sürecinde İnovasyon*, Gazi Kitabevi, Ankara, 2020.

Yavuz, U; Özen, Ü; Taş, K; Çağlar, B. "Yapay Sinir Ağları ile Blockchain Verilerine Dayalı Bitcoin Fiyat Tahmini". *Bilişim Sistemleri ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 2020

Yüksel, A. E. B. "Elektronik Para, Sanal Para, Bitcoin ve Linden Doları'na Hukuki Bir Bakış". *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt: 73, Sayı: 2, 2015.